

GOSPOD JA ZA ORAL ZEMJATA

Тоа е прекрасно село, со исклучително гостопримлив народ. Во него како ретко каде во Македонија во еден двор можат да се видат модерна и луксузна куќа изградена неодамна, но и куќа со големи чардаци која датира од турско време. Повеќето од куќите изградени пред 100 и повеќе години можат да се доведат во употреблива состојба со сосема мала инвестиција, така што некогаш иселените бразданчани ќе можат да ги користат како викенд куќи.

Селото се спомнува во турските пописи од 1481/1482 година, кога во него имало 41 православно семејство, а во пописот од 1544/1545 година е запишано дека бројот на православните семејства се зголемил на 87.

Пишува:
Љубиша МАЏЕВИЌ

Северозападно од Скопје, движејќи се по магистралниот пат кој води кон граничниот премин Блаце, покрај патот може да се забележи патоказна табла која покажува дека на десната страна се наоѓа селото Чучер. Откако ќе се помине царинскиот терминал Стенковец, може да се види уште еден знак, кој покажува дека тука се влегува во селото Бразда. Од десната страна се наоѓа местото каде што во 1999 година беше изграден најголемиот камп за бегалци на Балканот, во кој заолниште најдоа 350.000 Албанци од Косово.

Десно од патот се наоѓа добро зачувана камена куларница, во која некогаш се печела вар. Атарот на Бразда нема шумски комплекс, па

за работата на оваа печка државата ги носела потребните материјали од Скопска Црна Гора. Од левата страна можат да се забележат големи купишта песок, а на речиси избришаната табла пишува дека тоа е рудникот за неметални суровини "Бразда", чиј сопственик е градежното претпријатие "Гранит" од Скопје.

МЕСТОПОЛОЖБА

Продолжувајќи по патот, од десната страна прво се гледа заграден и уреден црковен двор, во кој има црква од XIX век, а во чиј состав се и селските гробишта. Над влезот пишува дека тоа е црква посветена на Успението на Пресвета Богородица. Токму од ова место се отвора неверојатна глетка. Како Господ да заорал бразда и карпестиот рид да го поделил на два дела. Од левата страна е Брајдански рид, а од десната ридот Градиште, наиктен со купови карпи, од

кои најпозната е групацијата наречена Желкини карпи. Над нив се надвиснува далноводот, преку кој од Косово се носи електричната енергија за скопската Железарница. Во долината, меѓу овие два рида, низ бујната вегетација, се насират црвените керамиди од селските куќи. Спуштајќи се кон селото, повторно се гледа нешто несекојдневно. Во близината на бетонскиот мост кај првите куќи, се спојуваат две

душевувањето од глетката го расипува очигледното сведоштво за некоректниот однос на месното население кон оваа ретка природна убавина.

По должината на двете речни корита има премногу смет, најразновиден отпад, ѓубре, најлонски кеси, што доволно

брзи и бучни реки, Бањанска и Кучевишка река, кои се богати со вода од дождот и од растопениот снег. Тука тие меѓусебно се скротуваат и продолжуваат помирно да течат низ пределот каде се наоѓаат градините. Се забележуваат и урнатите сидови од воденицата, која не му одолеала на забот на времето. Во нејзина непосредна близина има мал извор, кој невешто е заштитен со лимена ограда. Меѓутоа, воо-

зборува дека менталитетот тешко се менува на овие простори, како да забораваме да го почитуваме тоа што природата го создала за нас и за нашите поколенија.

Бразда е прекрасно село, со исклучително гостопримлив народ. Во него како ретко каде во Македонија во еден двор можат да се видат модерна и луксузна куќа изградена неодамна, но и куќа со големи чардаци која датира

I GO SOZDAL SELOTO BRAZDA

кога е извршена електрификацијата на Бразда, а денес само претставуваат опасност за месното население.

ВРЕДНИ СЕЛАНИ

Во селото работат неколку колонијални продавници, има столарска и неколку автомеханичарски работилници. На сите страни можат да се забележат камиони, автобуси и градежни машини, што покажува дека тамошното население вредно работи. Покрај спомен-чешмата за загинатите селани во НОБ, бразданчани изградиле и асфалтирано игралиште за мал фудбал, каде што се рекреираат во слободното време.

од турско време. Повеќето од куќите изградени пред 100 и повеќе години можат да се доведат во употреблива состојба со сосема мала инвестиција, така што некогаш иселените бразданчани, ќе можат да ги користат како викенд куќи.

Низ Бразда минува асфалтен пат, кој на другиот крај од селото во спојува со коцкениот пат кој води од Скопје до рудникот "Бањани". Селските сокаци се асфалтирани, поставено е и улично осветлување. Но, тоа сè уште има задржано нешто од духот на старото време, за што најдобар доказ се искривените и иструлени дрвени бандери, најверојатно поставени тогаш

Не само во Македонија туку и пошироко бразданчани се познати по одгледувањето висококвалитетен арпаџик. Тие велат дека овој семенски материјал го продавале низ цела поранешна Југославија, а нивниот производ бил познат дури и во Сплит.

Во Бразда е проблем основното училиште, односно старото е урнато, а ново сè уште не е изградено. Децата од Бразда, како и нивните другарчиња од селото Глуво, се принудени наставата да ја посетуваат во соседното село Сандево, каде што има и паралелка за предучилишна возраст. Ова ги загрижува бразданчани, бидејќи најчесто секој ден по секакви временски услови децата одат пеш и по шест километри во двете насоки.

Неодамна во селото е изграден и заеднички водовод со селата Чучер, Глуво, Мирковци, Бањани и Горњани. Инаку, Бразда и Глуво се споени села, куќите им се испомешани, така што само тие знаат која куќа на кое село му припаѓа.

Според настанувањето, Бразда е старо село, во најголем дел населено со македонско православно население.

Селото се спомнува во турските пописи од 1481/1482 година, кога во него имало 41 православно семејство, а во пописот од 1544/1545 година е запишано дека бројот на правослаvnите семејства се зголемил на 87. Во минатото, од страна на албанските качачки банди се вршеле силни притисоци врз месното население, како и кај жителите од село Глуво, за да се иселат од овие простори. Но, благодарение на големите семејства, кои броеле и по неколку десетици куќи, како и на организирањето заедничка одбрана, жителите успеале да им одолеат на силните напади и да опстанат на овој простор.

Во селото постојат остатоци од средновековна црква, која најверојатно му била посветена на Св. Атанас, а Атанасов ден е селска слава. Според пописот од 2002 година, Бразда има 480 жители. Посебен белег на селото му дава и археолошкиот локалитет во непосредна близина. Многу привлечен е објектот кој тука е откриен. Но, многу малку е направено да може да се дојде до него, речиси ништо не е преземено за негова заштита и популаризација во државата и надвор од неа. Секој ден тоа сè повеќе и повеќе пропаѓа, обраснато е со трње

и со трева, и полека паѓа во забрав. На ридот Градец, каде се очигледни остатоците од голем антички утврден град, се прават археолошки истражувања, кои како и останатите во државата ќе се сведат на инцидентно испитување на теренот, кои подоцна поради недостиг на средства се прекинуваат. Тука, под самите ѕидини на овој град, како нем сведок стои неколкувековниот стар огромен даб.

На јавноста малку и се познати археолошките објекти во селото Глуво, како и локалитетот Мало Градиште, лоцирано од Бразда кон селото Оризари. Со своите археолошки локалитети Бразда претставува идеално место каде што можат да учат младите археолози. Државата мора да најде средства за овие локации да се истражат, а туристичките работници да ги промовираат. Тука може многу да се направи во насока на развојот на селскиот туризам. Но, притоа да се промени терминологијата како што е: римски аквадукт, византиска тврдина и слично. Пирамидите во Египет се египетски, а ова тука се македонски објекти. Ги граделе поробени Македонци, на македонска земја, па кој и да бил поробувачот.

